

Registrovaný sociálny podnik v postavení neziskovej účtovnej jednotky

Alena Kordošová¹

Abstrakt

Registrovaný sociálny podnik je subjektom sociálnej ekonomiky, ktorého hlavným cieľom je dosahovanie merateľného pozitívneho sociálneho vplyvu. Subjektom sociálnej ekonomiky sa môžu stať zákonom vymedzené neziskové účtovné jednotky ako aj obchodné spoločnosti, družstvá alebo fyzické osoby – podnikatelia, ktorí sú zamestnávateľom. Objektom nášho skúmania je registrovaný sociálny podnik v postavení neziskovej účtovnej jednotky, ktorá má osobitné postavenie pri napĺňaní svojho poslania. Príspevok je zameraný na skúmanie registrovaného sociálneho podniku vo všeobecnosti a osobitne v podmienkach neziskových účtovných jednotiek. Cieľom skúmania registrovaného sociálneho podniku je poukázať na jeho význam a analyzovať jeho osobitosti ako neziskovej účtovnej jednotky.

Kľúčové slová

sociálna ekonomika, registrovaný sociálny podnik, servisné poukážky, nezisková účtovná jednotka

Abstract

Registered social enterprise is a subject of social economy with the main aim is to achieve a measurable positive social influence. The subject of the social economy might be legally defined non-profit accounting entities as well as businesses, cooperatives or sole traders who are employers. The object of our research is a registered social enterprise in the position of a non-profit accounting entity, which has a special position in fulfilling its mission. The paper is focused on examining of the registered social enterprise in general and in the conditions of non-profit accounting entities in particular. The result of the registered social enterprise examination is to point out its importance and to analyze its particularities as a non-profit accounting entity.

Key words

Social economic, Registered social enterprise, Service vouchers, Non-profit accounting entity

JEL classification

K10, L30, L31

1 Úvod

Postavenie neziskových účtovných jednotiek je v každej demokratickej spoločnosti nezastupiteľné a ich úloha je nenahraditeľná. V súčasnosti sa ich význam ešte zvyšuje v postavení registrovaných sociálnych podnikov ako subjektov sociálnej ekonomiky.

Sociálna ekonomika je charakterizovaná ako spoločensky prospešná oblasť pri riešení sociálnych problémov a nezamestnanosti a v mnohých krajinách Európskej únie si upevňuje svoje postavenie v tradičných sektoroch. Možno ju považovať za súčasť ekonomiky, ktorá je riadená solidaritou, pričom jej primárnou úlohou je napĺňanie sociálnych cieľov. (Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR, 2019)

Základnými črtami sociálnej ekonomiky sú:

---

¹ Ekonomická univerzita v Bratislave, Fakulta hospodárskej informatiky, Katedra účtovníctva a audítorstva, Dolnozemska cesta 1, 852 35 Bratislava, alena.kordosova@euba.sk.

- ide o rôzne druhy aktivít, ktoré sa týkajú produkcie, distribúcie alebo spotreby,
- aktivity sa vykonávajú prostredníctvom hospodárskej alebo nehospodárskej činnosti,
- aktivity sú vykonávané prostredníctvom trhu alebo aj mimo neho,
- ide o aktivity vykonávané nezávisle od štátnych orgánov,
- hlavným cieľom aktivít sociálnej ekonomiky je dosahovanie pozitívneho sociálneho vplyvu naplňaním verejného alebo komunitného záujmu. (Šlosárová, 2019)

Objektom nášho skúmania je registrovaný sociálny podnik ako nezisková účtovná jednotka, ktorá má osobitné postavenie pri naplňaní svojho poslania. Príspevok je zameraný na skúmanie registrovaného sociálneho podniku vo všeobecnosti a osobitne v podmienkach neziskových účtovných jednotiek. Cieľom skúmania registrovaného sociálneho podniku je poukázať na jeho význam a analyzovať jeho osobitosti ako neziskovej účtovnej jednotky.

Na účely splnenia stanoveného cieľa príspevku najskôr uvádzame východiská skúmania registrovaného sociálneho podniku, kde sa zameriavame najprv na vymedzenie registrovaného sociálneho podniku v podmienkach Slovenskej republiky, právne formy a oblasti zriadenia registrovaných sociálnych podnikov v súčasnosti s určením ich aktuálnych počtov.

V samostatnej časti príspevku poukazujeme na aktuálne osobitosti v oblasti servisných poukážok ako pomoci na podporu dopytu.

V rámci ďalšieho skúmania uvádzame aktuálne informácie o vymedzených druhoch neziskových účtovných jednotiek, ktoré môžu byť registrované ako sociálne podniky. Následne analyzujeme predmet činnosti skúmaných druhov sociálnych podnikov so zameraním sa na ich merateľný pozitívny sociálny vplyv.

2 Východiská skúmania registrovaného sociálneho podniku

„Sociálnym podnikom je subjekt sociálnej ekonomiky,

- a) ktorý vykonáva sústavne, samostatne, vo vlastnom mene a na vlastnú zodpovednosť hospodársku činnosť,
- b) ktorého hlavným cieľom je dosahovanie merateľného pozitívneho sociálneho vplyvu,
- c) v ktorom k dosahovaniu pozitívneho sociálneho vplyvu prispievajú tovary alebo služby, ktoré vyrába, dodáva, poskytuje alebo distribuuje, alebo k nemu prispieva spôsob ich výroby alebo poskytovania,
- d) ktorý, ak
  1. zo svojej činnosti dosiahne zisk, použije viac ako 50 % zo zisku po zdanení na dosiahnutie hlavného cieľa podľa písmena b),
  2. časť zisku rozdeľuje podľa Obchodného zákonníka, rozdeľuje ju podľa postupov a pravidiel, ktoré nenarúšajú hlavný cieľ podľa písmena b),
- e) ktorý do spravovania svojej hospodárskej činnosti zapája zainteresované osoby.“ (zákon o sociálnej ekonomike a sociálnych podnikoch, 2018)

Subjektom sociálnej ekonomiky sú nadácie, neinvestičné fondy, neziskové organizácie poskytujúce všeobecne prospešné služby, občianske združenia, účelové zariadenia cirkví, obchodné spoločnosti, družstvá alebo fyzické osoby – podnikatelia, ktorí sú zamestnávateľom. Zároveň uvedené subjekty musia spĺňať nasledujúce charakteristiky:

- nie sú väčšinou riadené štátnym orgánom, štátny orgán ich z väčšej časti nefinancuje, nevymenúva ani nevolí štatutárny orgán ani viac ako polovicu jeho členov a nevymenúva ani nevolí viac ako polovicu členov riadiaceho orgánu alebo dozorného orgánu,
- vykonávajú hospodársku činnosť alebo nehospodársku činnosť v rámci aktivít sociálnej ekonomiky, a
- ak podnikajú alebo vykonávajú inú zárobkovú činnosť podľa osobitných predpisov, nevykonávajú ich výhradne na účely dosiahnutia zisku alebo zisk z nich používajú spôsobom podľa zákona. (zákon o sociálnej ekonomike a sociálnych podnikoch, 2018).

2.1 Postavenie registrovaného sociálneho podniku

Registrovaným sociálnym podnikom sa stáva sociálny podnik, ktorému bol priznaný štatút registrovaného sociálneho podniku. Podmienky priznania štatútu registrovaného sociálneho podniku ustanovuje § 6 zákona o sociálnej ekonomike a sociálnych podnikoch.

Registrovaný sociálny podnik môže byť:

- verejnoprospešným podnikom, ak dosahuje pozitívny sociálny vplyv naplňaním verejného záujmu alebo
- komunitnoprospesným podnikom, ak dosahuje pozitívny sociálny vplyv naplňaním komunitného záujmu.

Register sociálnych podnikov vedie Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky a je verejným zoznamom údajov o registrovaných sociálnych podnikoch. Údaje z registra sociálnych podnikov sa poskytujú v elektronickej podobe, automatizovaným spôsobom, bezodplatne a v rozsahu plnenia úloh podľa osobitných predpisov orgánom štátnej správy, súdom, obciam a vyšším územným celkom a iným orgánom verejnej moci, fyzickým osobám a právnickým osobám, ktorým bol zverený výkon úloh podľa osobitných predpisov, iným členským štátom alebo iným štátom, ak to ustanovuje medzinárodná zmluva, ktorou je Slovenská republika viazaná.

„Do registra sociálnych podnikov sa zapisujú tieto údaje:

- a) obchodné meno, adresa prevádzkarne, ak je zriadená, a
  1. sídlo, ak ide o právnickú osobu,
  2. meno, priezvisko, bydlisko, dátum narodenia, rodné číslo a miesto podnikania, ak ide o fyzickú osobu – podnikateľa, ktorá je zamestnávateľom,
- b) identifikačné číslo organizácie,
- c) predmet podnikania alebo činnosti,
- d) merateľný pozitívny sociálny vplyv,
- e) percentuálna časť zisku, ktorú sa registrovaný sociálny podnik zaväzuje použiť na dosahovanie pozitívneho sociálneho vplyvu,
- f) právna forma,
- g) meno, priezvisko, bydlisko, dátum narodenia a rodné číslo fyzickej osoby, ktorá je štatutárnym orgánom alebo členom štatutárneho orgánu, s uvedením spôsobu, akým táto fyzická osoba koná v mene registrovaného sociálneho podniku a s uvedením dňa vzniku funkcie a po jej skončení dňa skončenia funkcie,
- h) konečný užívateľ výhod,
- i) telefónne číslo a adresa elektronickej pošty.“ (zákon o sociálnej ekonomike a sociálnych podnikoch, 2018)

V súčasnosti k 1. 9. 2020 je registrovaných 181 sociálnych podnikov, ktorých prehľad je uvedený v Tabuľke 1 Počet registrovaných sociálnych podnikov a ich právna forma.

Tab. 1: Počet registrovaných sociálnych podnikov a ich právna forma

Názov samosprávneho kraja	Počet registrovaných sociálnych podnikov	Právna forma
Bratislavský samosprávny kraj	7	spoločnosť s ručením obmedzením (6) občianske združenie (1)
Banskobystrický samosprávny kraj	25	spoločnosť s ručením obmedzením (19) družstvo (4) občianske združenie (1) nezisková organizácia (1)
Košický samosprávny kraj	51	spoločnosť s ručením obmedzením (49) družstvo (1) občianske združenie (1)
Nitriansky samosprávny kraj	10	spoločnosť s ručením obmedzením (9) družstvo (1)
Prešovský samosprávny kraj	27	spoločnosť s ručením obmedzením (25) fyzická osoba – podnikateľ (1) občianske združenie (1)
Trenčiansky samosprávny kraj	28	spoločnosť s ručením obmedzením (28)
Trnavský samosprávny kraj	9	spoločnosť s ručením obmedzením (7) nezisková organizácia (2)
Žilinský samosprávny kraj	24	spoločnosť s ručením obmedzením (22) nezisková organizácia (2)

Zdroj: vlastné spracovanie podľa Registra sociálnych podnikov (2020).

Registrované sociálne podniky sa konštruovali v piatich právnych formách, a to ako spoločnosti s ručením obmedzeným (počtom 165), družstvá (6), neziskové organizácie poskytujúce všeobecne prospešné služby (5), občianske združenia (4) a ako fyzická osoba – podnikateľ (1). Z hľadiska teritoriálneho je najväčší počet registrovaných sociálnych podnikov z Košického samosprávneho kraja a nasledujú Trenčiansky samosprávny kraj a Prešovský samosprávny kraj. Najnižší počet registrovaných sociálnych podnikov sa nachádza v Bratislavskom samosprávnom kraji. Prvý sociálny podnik bol registrovaný 17. septembra 2018 s pôsobnosťou v Prešovskom samosprávnom kraji s predmetom činnosti: poskytovanie kompletných služieb v oblasti stavebníctva, výroby drevených výrobkov, kovu, plastov, betónu, výroba paletiek, brikiet, štiepky, ponuka lokálnych výrobkov, atď. Ostatný sociálny podnik sa nachádza v Košickom samosprávnom kraji a bol registrovaný 5. augusta 2020 s takýmto predmetom činnosti: pohostinská činnosť a výroba hotových jedál určených na priamu spotrebu mimo prevádzkových priestorov, poskytovanie služieb osobného charakteru, čistiace a upratovacie práce, kúpa tovaru na účely jeho predaja konečnému spotrebiteľovi (maloobchod) alebo iným prevádzkovateľom živnosti (veľkoobchod), sprostredkovateľská činnosť v oblasti

obchodu, služieb, výroby, vykonávanie mimoškolskej vzdelávacej činnosti, poskytovanie služieb súvisiacich so starostlivosťou o zvieratá.

2.2 Servisné poukážky

Registrovanému sociálnemu podniku, ktorému k dosahovaniu pozitívneho sociálneho vplyvu prispievajú tovary alebo služby, ktoré vyrába, dodáva, poskytuje alebo distribuuje, alebo k nemu prispieva spôsob ich výroby alebo poskytovania, prostredníctvom hospodárskej činnosti a ktorý využíva 100 % zisku po zdanení na dosiahnutie hlavného cieľa, ktorým je dosahovanie merateľného pozitívneho sociálneho vplyvu, alebo ktorý uplatňuje demokratickú správu, je možné poskytnúť tieto druhy podpory:

- investičnú pomoc,
- kompenzačnú pomoc a
- pomoc na podporu dopytu.

Činnosť, na ktorú sa podpora poskytuje, musí byť registrovaným sociálnym podnikom vykonávaná na území Slovenskej republiky. Investičná pomoc sa poskytuje na účel podpory investície alebo prípravy projektu investície a poradenských služieb, ktoré súvisia s touto prípravou. Kompenzačnú pomoc je možné poskytnúť registrovanému sociálnemu podniku v prípade, ak je v dôsledku dosahovania pozitívneho sociálneho vplyvu znevýhodnený oproti podnikateľom, ktorí obdobnú činnosť vykonávajú na účel dosiahnutia zisku. Pomoc na podporu dopytu sa realizuje práve formou odkúpenia servisných poukážok od registrovaného sociálneho podniku, ktorý poskytol službu starostlivosti o domácnosť a záhradu

- fyzickej osobe alebo
- fyzickej osobe, ktorá má právoplatné rozhodnutie o odkázanosti na sociálnu službu podľa zákona č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov. (zákon o sociálnej ekonomike a sociálnych podnikoch, 2018)

Servisné poukážky vydáva Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky, ktoré zároveň zabezpečuje ich tlač, distribúciu, predaj, odkúpenie, spätný výkup, likvidáciu a správu zásob servisných poukážok, dozerá na ich ochranu a bezpečnosť a kontroluje nakladanie s nimi vo všetkých fázach pohybu.

Servisné poukážky podľa vyhlášky Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky č. 115/2019 Z. z., ktorou sa vykonávajú niektoré ustanovenia zákona č. 112/2018 o sociálnej ekonomike a sociálnych podnikoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov upravujúce servisné poukážky v znení neskorších predpisov (ďalej aj „vyhláška o servisných poukážkach“) sú určené na platbu fyzickej osoby alebo právnickej osoby za službu starostlivosti o domácnosť a záhradu, ktorú poskytol registrovaný sociálny podnik a na platbu fyzickej osoby, ktorá má právoplatné rozhodnutie o odkázanosti na sociálnu službu, a to za službu, ktorú poskytol registrovaný sociálny podnik.

Servisné poukážky majú povahu cenín a vydávajú sa v nominálnej hodnote desať eur, ktorá je na nich uvedená. Ich platnosť môže byť obmedzená časovo, územne alebo osobami, ktoré ich môžu použiť.

V súvislosti s oceňovaním servisných poukážok je dôležité uviesť, že dochádza k rozporu medzi zákonom o účtovníctve, ktorý uvádza, že ceniny sa oceňujú menovitou hodnotou, a zákonom o sociálnej ekonomike a sociálnych podnikoch, ktorý uvádza, že servisné poukážky chápané ako ceniny sa oceňujú nominálnou hodnotou. V nadväznosti na vyššie uvedené odporúčame upraviť oceňovanie servisných poukážok v zákone o sociálnej ekonomike a sociálnych podnikoch v súlade so zákonom o účtovníctve, a to menovitou hodnotou. (Blahušiaková, 2019)

Registrovaný sociálny podnik podáva písomnú žiadosť o odkúpenie prijatých servisných poukážok oprávnenému subjektu (úradu práce, sociálnych vecí a rodiny, obci alebo vyššiemu územnému celku), ktorý vykonáva predaj servisných poukážok, do piatich dní od skončenia kalendárneho štvrťroka, v ktorom bola servisná poukážka prijatá. V súlade so zákonom o sociálnej ekonomike a sociálnych podnikoch (2018) v žiadosti uvedie svoje identifikačné údaje, aké konkrétne servisné služby boli za každú servisnú poukážku poskytnuté, počet servisných poukážok, z toho počet servisných poukážok pre odkázanú osobu, a celkovú sumu odkupovaných servisných poukážok.

Vzor žiadosti o odkúpenie prijatých servisných poukážok je zverejnený na webovom sídle Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky. Prílohami k žiadosti o odkúpenie prijatých servisných poukážok sú prijaté servisné poukážky a doklady, ktorými sa preukazuje poskytnutie konkrétnych služieb, najmä kópia vystavenej faktúry, dodací list. Písomné potvrdenie oprávneného subjektu o prevzatí žiadosti o odkúpenie prijatých servisných poukážok vrátane príloh sa bezodkladne elektronicky zasiela Ministerstvu práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky. Vyplatenie odkúpených prijatých servisných poukážok v súlade so zákonom o sociálnej ekonomike a sociálnych podnikoch (2018) sa vykoná do konca kalendárneho mesiaca, ktorý nasleduje po kalendárnom štvrťroku, v ktorom boli servisné poukážky prijaté registrovaným sociálnym podnikom. (vyhláška o servisných poukážkach, 2019)

3 Osobitosti neziskových účtovných jednotiek ako sociálnych podnikov

Sociálne podniky ako neziskové účtovné jednotky môžu byť formované v piatich právnych formách, ktorými sú:

- nadácie,
- neinvestičné fondy,
- neziskové organizácie poskytujúce všeobecne prospešné služby,
- občianske združenia,
- účelové zariadenia cirkví.

Právnu formu nadácií upravuje zákon č. 34/2002 Z. z. o nadáciách a o zmene Občianskeho zákonníka v znení neskorších predpisov, podľa ktorého je nadácia účelové združenie majetku, ktorý slúži na podporu verejnoprospešného účelu. Nadácia je právnickou osobou a zriaďuje sa predovšetkým na účel rozvoja a ochrany duchovných a kultúrnych hodnôt, na realizáciu a ochranu ľudských práv alebo iných humanitných cieľov, na ochranu a tvorbu životného prostredia, na zachovanie prírodných hodnôt, na ochranu zdravia, na ochranu práv detí a mládeže, rozvoj vedy, vzdelania, telovýchovy.

Právnu formu neinvestičných fondov upravuje zákon č. 147/1997 Z. z. o neinvestičných fondoch a o doplnení zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 207/1996 Z. z. v znení neskorších predpisov, podľa ktorého je neinvestičný fond neziskovou právnickou osobou, ktorá združuje peňažné prostriedky určené predovšetkým na plnenie všeobecne prospešného účelu, ktorým sú rozvoj a ochrana duchovných hodnôt, ochrana ľudských práv, ochrana a tvorba životného prostredia, zachovanie prírodných a kultúrnych hodnôt, ochrana a podpora zdravia a vzdelávania a rozvoj sociálnych služieb.

Právnu formu neziskových organizácií poskytujúcich všeobecne prospešné služby upravuje zákon č. 213/1997 Z. z. o neziskových organizáciách poskytujúcich všeobecne prospešné služby v znení neskorších predpisov, podľa ktorého je nezisková organizácia právnická osoba, ktorá poskytuje predovšetkým všeobecne prospešné služby za vopred určených a pre všetkých používateľov rovnakých podmienok a ktorej zisk sa nesmie použiť v prospech zakladateľov, členov orgánov ani jej zamestnancov, ale sa musí použiť v celom rozsahu na zabezpečenie všeobecne prospešných služieb, ktorými sú najmä poskytovanie

zdravotnej starostlivosti, poskytovanie sociálnej pomoci a humanitárna starostlivosť, tvorba, rozvoj, ochrana, obnova a prezentácia duchovných a kultúrnych hodnôt, ochrana ľudských práv a základných slobôd, vzdelávanie, výchova a rozvoj telesnej kultúry, výskum, vývoj, vedecko-technické služby a informačné služby, tvorba a ochrana životného prostredia a ochrana zdravia obyvateľstva, služby na podporu regionálneho rozvoja a zamestnanosti.

Právnu formu občianskych združení upravuje zákon č. 83/1990 Zb. o združovaní občanov v znení neskorších predpisov, podľa ktorého je združenie právnickou osobou a do jeho postavenia a činnosti môžu štátne orgány zasahovať len v medziach zákona, pričom občania môžu zakladať spolky, spoločnosti, zväzy, hnutia, kluby a iné občianske združenia a združovať sa v nich a na výkon tohto práva nepotrebujú povolenie štátneho orgánu. Členmi združení môžu byť aj právnické osoby. Do združovania, do členstva v združeniach ani do účasti na ich činnosti nesmie byť nikto nútený a každý môže zo združenia slobodne vystúpiť. Taktiež nesmie byť nikomu občiansky na ujmu, že sa združuje, že je členom združenia, že sa zúčastňuje na jeho činnosti alebo ho podporuje, alebo, že stojí mimo neho.

Právnu formu cirkví upravuje zákon č. 308/1991 Zb. o slobode náboženskej viery a postavení cirkví a náboženských spoločností v znení neskorších predpisov, podľa ktorého sa cirkvou rozumie dobrovoľné združenie osôb rovnakej náboženskej viery v organizácii utvorenej podľa príslušnosti k náboženskej viere na základe vnútorných predpisov príslušnej cirkvi. Cirkev je právnickou osobou a môže sa vzájomne združovať, utvárať komunity, rehole, spoločnosti a obdobné spoločenstvá, zriaďovať a prevádzkovať účelové zariadenia, prevádzkovať tlač, nakladateľstvá, vydavateľstvá a tlačiarne, zakladať a prevádzkovať vlastné kultúrne inštitúcie a zariadenia, zriaďovať a prevádzkovať vlastné zdravotnícke zariadenia a zariadenia sociálnych služieb a zúčastňovať sa na poskytovaní týchto služieb aj v štátnych zariadeniach.

V súčasnosti sú zaregistrované sociálne podniky v postavení neziskovej účtovnej jednotky len v dvoch právnych formách, a to ako neziskové organizácie poskytujúce všeobecne prospešné služby (päť neziskových účtovných jednotiek) a občianske združenia (štyri neziskové účtovné jednotky).

Registrovaný sociálny podnik môže byť z hľadiska zamerania činnosti:

- integračným podnikom,
- sociálnym podnikom bývania alebo
- všeobecným registrovaným sociálnym podnikom.

Všetky doteraz zaregistrované sociálne podniky v postavení neziskovej účtovnej jednotky sú z hľadiska zamerania činnosti integračným podnikom. „Integračný podnik je verejnoprospešný podnik, ktorého pozitívnym sociálnym vplyvom je podpora zamestnanosti prostredníctvom zamestnávania znevýhodnených osôb alebo zraniteľných osôb.“ (zákon o sociálnej ekonomike a sociálnych podnikoch, 2018) Dve neziskové organizácie poskytujúce všeobecne prospešné služby majú rozšírené zameranie činnosti aj ako všeobecný registrovaný sociálny podnik.

Konkrétny predmet činnosti a druh sociálneho podniku ako neziskovej účtovnej jednotky je uvedený v Tabuľke 2 Predmet činnosti a druh registrovaného sociálneho podniku.

Tab. 2: Predmet činnosti a druh registrovaného sociálneho podniku

Názov registrovaného sociálneho podniku	Predmet činnosti	Druh registrovaného sociálneho podniku
Združenie na pomoc ľuďom s mentálnym postihnutím v Slovenskej republike	Prevádzka BIVIO – rehabilitačno-vzdelávacie pracovisko pre ľudí s mentálnym postihnutím. Poskytovanie plnohodnotných služieb so sociálnym rozmerom, prevádzkovanie pracovne, ubytovacích a reštauračných služieb.	integračný podnik
Ľudia a perspektíva, OZ	Odborná poradenská činnosť – sociálna, vzdelávanie, čistiace a upratovacie služby, prípravné a dokončovacie stavebné práce, poskytovanie služieb v lesníctve a poľnohospodárstve, poskytovanie služieb prostredníctvom zamestnávania dlhodobo nezamestnaných občanov s nízkym stupňom vzdelania atď.	integračný podnik
LABORE n. o., registrovaný sociálny podnik	Výroba pekárskejších a cukrárenských výrobkov, poskytovanie služieb rýchleho občerstvenia v spojení s predajom na priamu konzumáciu.	integračný podnik
Podnik medzitru práce - Šanca pre všetkých	Sociálna pomoc a humanitárna starostlivosť, tvorba, ochrana a rozvoj kultúrnych hodnôt, vzdelávanie a výchova, tvorba a ochrana životného prostredia.	integračný podnik
KUKURIENKA, občianske združenie	Výroba a predvádzanie remeselných výrobkov a bytových doplnkov.	integračný podnik
Zlatá priadka, n.o.	Vzdelávanie v oblasti tradičnej slovenskej kultúry a umeleckých remesiel formou kurzov, školení, kreatívnych dielní a táborov, prednášok, exkurzií a výstavnej činnosti, ľudovej umeleckej výroby a umeleckých remesiel, predaj ľudových umeleckých a remeselníckych výrobkov, atď.	integračný podnik / všeobecný registrovaný sociálny podnik
ADVENTIM n.o.	Organizovanie bezplatných kurzov výroby "hand made" výrobkov pre študentov, ako aj širokú verejnosť, organizovanie seminárov v oblasti získavania a rozvoja mäkkých manažérskych zručností pre široký okruh zamestnancov, atď.	integračný podnik / všeobecný registrovaný sociálny podnik
APZ Liptovský Hrádok, n.o.	Textilná výroba, výroba suvenírov, darčkových a reklamných predmetov, strojové šitie, nažehľovanie, navliekanie, maľovanie, atď.	integračný podnik
Dvakrát dobre, občianske združenie	Rozvoj a podpora krajčírskoho remesla a jeho prevádzkovania, podpora a vykonávanie komunitných aktivít charitatívneho charakteru v ekonomicky najmenej rozvinutých regiónoch Slovenska, rozvoj a podpora sociálneho podnikania, ako aj zvyšovanie povedomia spoločnosti v oblasti krajčírskoho remesla, sociálneho podnikania v regiónoch Slovenska a charitatívnej činnosti.	integračný podnik

Zdroj: vlastné spracovanie podľa Registra sociálnych podnikov (2020).

Všetky skúmané neziskové účtovné jednotky pozitívny sociálny vplyv merajú percentom zamestnaných znevýhodnených osôb a zraniteľných osôb. Pozitívny sociálny vplyv sa považuje za dosiahnutý v tom prípade, ak nezisková účtovná jednotka ako integračný podnik zamestnáva z celkového počtu zamestnancov najmenej 30 % znevýhodnených osôb a zraniteľných osôb v pracovnom pomere dohodnutom najmenej v rozsahu polovice ustanoveného týždenného pracovného času, a ak ide o znevýhodnené osoby najmenej v rozsahu štvrtiny ustanoveného týždenného pracovného času. (zákon o sociálnej ekonomike a sociálnych podnikoch, 2018)

Dve neziskové účtovné jednotky, konkrétne Zlatá priadka, n.o a ADVENTIM n.o., ktoré sú zároveň aj všeobecným registrovaným sociálnym podnikom, pozitívny sociálny vplyv merajú aj poskytovaním spoločensky prospešnej služby. V neziskovej organizácii poskytujúcej všeobecne prospešné služby Zlatá priadka, n.o. je touto službou definovaná tvorba, rozvoj, ochrana, obnova a prezentácia duchovných a kultúrnych hodnôt a vzdelávanie, výchova a rozvoj telesnej kultúry a v neziskovej organizácii poskytujúcej všeobecne prospešné služby ADVENTIM n.o je to vzdelávanie, výchova a rozvoj telesnej kultúry.

Každý registrovaný sociálny podnik musí prípadný dosiahnutý zisk zo svojej činnosti v sume vyššej ako 50 % zo zisku po zdanení použiť na dosiahnutie hlavného cieľa, za ktorý sa považuje dosahovanie merateľného pozitívneho sociálneho vplyvu.

Registrovanému sociálnemu podnikovi, v ktorom k dosahovaniu pozitívneho sociálneho vplyvu prispievajú tovary alebo služby, ktoré vyrába, dodáva, poskytuje alebo distribuuje, alebo k nemu prispieva spôsob ich výroby alebo poskytovania prostredníctvom hospodárskej činnosti, a ktorý využíva 100 % zisku po zdanení na dosiahnutie hlavného cieľa, ktorým je dosahovanie merateľného pozitívneho sociálneho vplyvu, alebo ktorý uplatňuje demokratickú správu, je možné poskytnúť všetky druhy podpory.

Uplatňovaním demokratickej správy v registrovanom sociálnom podnikovi, ktorý je nadáciou, neziskovou organizáciou poskytujúcou všeobecne prospešné služby alebo účelovým zariadením cirkvi, sa rozumie stav, keď

- v nadačnej listine, v štatúte alebo v stanovách je ustanovené valné zhromaždenie, ktoré má právo voliť správnu radu,
- zamestnanci majú väčšinu hlasov na valnom zhromaždení,
- väčšinu oprávnených hlasujúcich na valnom zhromaždení tvoria zamestnanci,
- pri hlasovaní na valnom zhromaždení má každý oprávnený hlasujúci jeden hlas.

V registrovanom sociálnom podnikovi, ktorý je občianskym združením, sa uplatňovaním demokratickej správy rozumie stav, keď

- zamestnanci tvoria väčšinu členov družstva alebo občianskeho združenia,
- väčšina zamestnancov je členom družstva alebo občianskeho združenia,
- pri hlasovaní na členskej schôdzi alebo v obdobnom orgáne občianskeho združenia má každý člen jeden hlas.

Podmienka uplatňovania demokratickej správy sa považuje za splnenú v občianskom združení ako registrovanom sociálnom podnikovi, ak má menej ako päť zamestnancov. (zákon o sociálnej ekonomike a sociálnych podnikoch, 2018)

Všetkých deväť skúmaných neziskových účtovných jednotiek má určené použitie zisku po zdanení na dosahovanie merateľného pozitívneho sociálneho vplyvu ako hlavného cieľa registrovaného sociálneho podniku v stopercentnej výške. Pri splnení aj ostatných zákonom stanovených podmienok majú všetky skúmané neziskové účtovné jednotky registrované ako sociálne podniky možnosť získať všetky druhy podpôr, ktorými sú investičná pomoc, kompenzačná pomoc a pomoc na podporu dopytu.

4 Záver

Systém registrovaných sociálnych podnikov sa v Slovenskej republike zavádzal do praxe už niekoľkokrát. Za problémové oblasti boli považované nedostatočná legislatíva, štatistika tretieho sektora, dobrovoľníctva a sociálneho podnikania a súčasne absentoval systém finančnej pomoci na podporu činností sociálnej ekonomiky. Sociálne podniky tvoria 10 percent všetkých podnikov v Európskej únii a pracuje v nich viac ako 14 miliónov osôb, čo je približne 6,5 percenta z celkovej zamestnanosti. (Ryník, 2019) V súčasnosti k 1. 9. 2020 je registrovaných v Slovenskej republike 181 sociálnych podnikov v piatich právnych formách, a to ako spoločnosti s ručením obmedzeným, družstvá, neziskové organizácie poskytujúce všeobecne prospešné služby, občianske združenia a ako fyzická osoba – podnikateľ. Najväčší počet registrovaných sociálnych podnikov je v Košickom samosprávnom kraji a najnižší počet registrovaných sociálnych podnikov je v Bratislavskom samosprávnom kraji.

Registrovanému sociálnemu podniku po splnení zákonom stanovených podmienok je možné poskytnúť investičnú pomoc, kompenzačnú pomoc a pomoc na podporu dopytu. Pomoc na podporu dopytu sa realizuje formou odkúpenia servisných poukážok od registrovaného sociálneho podniku, ktorý poskytol službu starostlivosti o domácnosť a záhradu presne zadefinovaným osobám. Servisné poukážky sa tak stávajú ďalším nástrojom podpory účtovných jednotiek registrovaných ako sociálne podniky.

Sociálne podniky v postavení neziskových účtovných jednotiek môžu byť registrované v piatich právnych formách, a to ako nadácie, neinvestičné fondy, neziskové organizácie poskytujúce všeobecne prospešné služby, občianske združenia a účelové zariadenia cirkví. Neziskové účtovné jednotky v postavení registrovaného sociálneho podniku majú v porovnaní s ostatnými neziskovými účtovnými jednotkami svoje osobitné postavenie. V súčasnosti sú zaregistrované sociálne podniky v postavení neziskovej účtovnej jednotky len v dvoch právnych formách, a to ako neziskové organizácie poskytujúce všeobecne prospešné služby a občianske združenia. Hlavným cieľom registrovaných sociálnych podnikov je dosahovanie merateľného pozitívneho sociálneho vplyvu. Všetky skúmané neziskové účtovné jednotky sú integračným podnikom, a preto pozitívny sociálny vplyv merajú percentom zamestnaných znevýhodnených osôb a zraniteľných osôb a v prípade dvoch neziskových organizácií poskytujúcich všeobecne prospešné služby, ktoré sú zároveň aj všeobecným registrovaným sociálnym podnikom, pozitívny sociálny vplyv merajú aj poskytovaním spoločensky prospešnej služby. Pri splnení zákonom stanovených podmienok majú všetky skúmané neziskové účtovné jednotky registrované ako sociálne podniky možnosť získať všetky druhy podpôr na realizáciu a skvalitnenie svojej hlavnej činnosti. V súčasnosti je už komplexná právna úprava sektora sociálnej ekonomiky všeobecne a osobitne sociálnych podnikov zabezpečená, čo považujeme za významný posun v postavení sociálnych podnikov ako subjektov sociálnej ekonomiky, ktoré svojim poslaním sú tak pre neziskový sektor ako aj podnikateľský sektor prínosom.

Literatúra

- [1] Blahušiaková, M. (2019). Aktuálne zmeny vo vymedzení krátkodobého finančného majetku. *Ekonomika A Informatika: Vedecký Časopis Fhi Eu V Bratislave A Sshi*, 17(2), 5-15.
- [2] Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR (2019). *Sociálna ekonomika*. Dostupné na: <https://www.employment.gov.sk/sk/praca-zamestnanost/socialna-ekonomika>.
- [3] Register sociálnych podnikov (2020). Dostupné na: <https://www.employment.gov.sk/sk/praca-zamestnanost/socialna-ekonomika/register-socialnych-podnikov-09-2018.html>.
- [4] Ryník, J. (2019) Sociálne podniku sú späť. *Trend*. č. 7, s. 36-37.

-
- [5] Šlosárová, A. (2019). Registrovaný sociálny podnik. *Účtovníctvo - Audítorstvo - Daňovníctvo: V Teórii A Praxi*, 27(5), 8-13.
- [6] Šlosárová, A. (2019a). Štruktúra vlastného imania kapitálovej obchodnej spoločnosti. *Ekonomika A Informatika: Vedecký Časopis Fhi Eu V Bratislave A Sshi*, 17(2), 71-84.
- [7] Vyhláška Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky č. 115/2019 Z. z., ktorou sa vykonávajú niektoré ustanovenia zákona č. 112/2018 o sociálnej ekonomike a sociálnych podnikoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov upravujúce servisné poukážky v znení neskorších predpisov.
- [8] Zákon č. 83/1990 Zb. o združovaní občanov v znení neskorších predpisov.
- [9] Zákon č. 308/1991 Zb. o slobode náboženskej viery a postavení cirkví a náboženských spoločností v znení neskorších predpisov.
- [10] Zákon č. 147/1997 Z. z. o neinvestičných fondoch a o doplnení zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 207/1996 Z. z. v znení neskorších predpisov.
- [11] Zákon č. 213/1997 Z. z. o neziskových organizáciách poskytujúcich všeobecne prospešné služby v znení neskorších predpisov.
- [12] Zákon č. 34/2002 Z. z. o nadáciách a o zmene Občianskeho zákonníka v znení neskorších predpisov.
- [13] Zákon č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve v znení neskorších predpisov.
- [14] Zákon č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov.
- [15] Zákon č. 112/2018 o sociálnej ekonomike a sociálnych podnikoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.